

Вяртанне Бога ў Аборак: адноўлены рэшткі касцёла Узнясення Панны Марыі і Святога Роха XV стагоддзя ў Маладзечанскім раёне

Павел Сапоцька

*Выкладчык Беларускага дзяржаўнага
ўніверсітэта культуры і мастацтваў,
старшыня Мінскага абласнога аддзялення
Беларускага фонду культуры*

Цягам некалькіх месяцаў 2015 года намаганнямі мясцовага дабрачыннага фонду «Спадчына Міхала Клеафаса Агінскага» ў вёсцы Аборак, што на Маладзечаншчыне, ішло аднаўленне рэшткаў касцёла Узнясення Панны Марыі і Святога Роха XV стагоддзя, а таксама добраўпарадкаванне склепа-пахавальні роду Ходзька-Дэдэркаў.

Вывучаючы спадчыну кампазітара М.К. Агінскага, прадстаўнікі фонду пачалі даследаваць гісторыю яго асабістага сакратара Леанарда Ходзькі і звярнулі ўвагу на невялічкую вёску Аборак, дзе і нарадзіўся апошні.

Аднаўленне стала рэальным дзякуючы дзейнасці многіх людзей і арганізацый, але пачалося ўсё з трох асобаў: краязнаўцы і нястомнага даследчыка культуры і гісторыі Маладзечаншчыны Валерыя Бурэня, прадпрымальніка Уладзіміра Сівухі і заслужанага дзеяча культуры Беларусі Рыгора Сарокі.

Касцёл быў узведзены ў 1443 годзе. На працягу свайго існавання касцёл быў драўляны, некалькі разоў перабудоўваўся. Але ў часы Вялікай Айчыннай вайны святыня дзейнічала – у ёй праводзіліся набажэнствы, на якія з'язджаліся вернікі з іншых вёсак. А вось у пасляваенны час – з 1946 года – будынак касцёла аддалі пад калгасны склад, дзе захоўвалі збожжа. Так было да сярэдзіны 60-х гадоў, пакуль будынак поўнаасцю не прыйшоў у заняпад. Тое, што засталася, было расцягнута вяскоўцамі на пабудовы ці рамонт хат, іншых гаспадарчых пабудоў або проста на дровы. Як паведамляе Валерый Бурэнь, у XVIII стагоддзі ў Аборку знаходзіўся цэнтр вялікага маёнтка, што належаў роду Агінскіх. Касцёл Святога Роха ў 1773 годзе адбудаваў менавіта Францішак

Ксаверый Агінскі, у якога ў 1793 годзе і набыў маёнтак Казімір Дэдэрка, дзед Леанарда Ходзькі.

Свой род Ходзькі вядуць ад часоў вялікага князя літоўскага Віцены. Як сведчыць легенда, у час бітвы з крыжакамі адзін з ваяроў выратаваў вялікага князя, пасадзіў яго на плечы і шпаркай хадой вынес з поля бою. За гэта князь даў яму прозвішча Ходзька.

Род Ходзькаў мае шмат выдатных прадстаўнікоў: Андрэй удзельнічаў у Грунвальдскай бітве, Рыгор прымаў у сваім маёнтку ў Заблудаве Івана Фёдарова і Пятра Мсціслаўца, якія ўцяклі з Масквы і выдалі дзякуючы гэтаму ўсім вядомыя Евангелле вучыцельнае і Часаслоў, Ігнацій здабыў славу доктара філасофіі і тэалогіі, Ян дабіўся пасады прэзідэнта Мінскага земскага трыбуналу, Юзаф – генерал-лейтэнант рускай арміі – быў цудоўным геадэзістам і тапографам, Аляксандр вывучаў усходнія і славянскія мовы і пісаў вершы.

Але самым знакамітым прадстаўніком роду Ходзькаў быў Леанард, які нарадзіўся ў 1800 годзе. У 19-гадовым узросце ён становіцца сакратаром Міхала Клеафаса Агінскага, даводзіць да ладу яго архіў. У Парыжы ў 1826 годзе выдае мемуары кампазітара на французскай мове, а таксама двухтомнік вершаў Адама Міцкевіча на польскай мове, «Гісторыю польскіх легіёнаў», «Біяграфічныя нататкі з жыцця Тадэвуша Касцюшкі». Таксама стварае геаграфічныя карты Расіі, Польшчы, Прыбалтыкі, Беларусі, збірае 125 тамоў дакументаў па гісторыі Польшчы, Беларусі і Украіны.

І менавіта беларуская зямля – вёска Аборак – дала свету такога слыннага дзеяча, як Леанард Ходзька. Тая невялічкая тэрыторыя, на якой знаходзіўся касцёл, зарасла бур'янам, а вяскоўцы зрабілі з яе сметнік. Фамільны склеп разрабаваны. Старажылы кажуць, што нехта з мясцовых прыстасаваў яго пад самагонаварэнне!

Фонд не мог гэта абысці бокам і на працягу некалькіх месяцаў пры падтрымцы шэрагу прадпрыемстваў і арганізацый раёна аднавіў браму, поўнасю ачысціў тэрыторыю і сам склепахавальню ад смецця, расчысціў кожную надмагільную пліту, аднавіў крыж і памятны знак, на якім быў ўмацаваны анёл – атрыбут Святога Роха.

Дарэчы, культ Святога Роха распаўсюдзіўся ў XV стагоддзі ў многіх краінах як апекуна пры заразных хваробах.

Паводле адной з версій, Святы Рох нарадзіўся са знакам крыжа на грудзях. Рана застаўся сіратой, усю маёмасць раздаў бедным і накіраваўся ў Рым. Па дарозе яго напаткала эпідэмія чумы і ён застаўся дапамагаць хворым. Як узнагароду за самаахвярнасць Бог адарыў яго дарам аздараўляць хворых на чуму.

У славянскай традыцыі Святога Роха шанавалі найперш як апекуна жывёлы, а таксама падарожнікаў, аптэкараў, урачоў, агароднікаў, шпіталаў, вязняў.

Адзначым, што ў касцёле часта бываў контр-адмірал рускага флоту Іван Канаржэўскі, які лічыў Святога Роха заступнікам судходства. Сам афіцэр загадаў пахаваць сябе разам са сваімі сынамі на касцельных могілках, што і было зроблена.

Усяго ў гонар Святога Роха ва ўсім свеце пабудавана каля трох тысяч касцёлаў. У некаторых праводзяцца набажэнствы, другія ляжаць у руінах. А рэшткі касцёла ў Аборку, спадзяемся, будуць цікавіць турыстаў і жыхароў як аб'ект гісторыка-культурнай спадчыны – вельмі багатай і глыбокай! Толькі трэба гэты моцны пласт падняць і дасканала вывучыць!